

Anmälan från AA mot Borås tingsrätt angående
expediering av allmänna handlingar med tele-fax

ANMÄLAN

I en anmälan anförde AA, Jönköpings-Posten, bl.a.
följande.

Den 16 februari 1993 begärde han vid ett telefonsamtal
med Borås tingsrätt att få en kopia av en viss stäm-
ningsansökan. Han bad att få den via telefax. Senare
samma dag blev han uppringd av en tjänsteman från
tingsrätten som meddelade att "vi faxar inte till tid-
ningar". Det förefaller enligt hans mening orimligt
att ha en generell princip som säger att till tidning-
ar faxar man aldrig. Den aktuella handlingen bestod av
två sidor. Den tid det tar att faxa dessa överstiger
knappast tiden det tar att expediera handlingen per
post. Numera är det dessutom avgiftsfritt att få upp
till nio kopior. För en dagstidning innebär det en
stor olägenhet att få handlingar en dag efter det att
man begärt dem.

UTREDNING

Anmälan remitterades till Borås tingsrätt som genom
lagmannen BB inkom med följande yttrande.

Tingsrättens telefaxapparat används regelbundet,
ehuru hittills i tämligen blygsam omfattning, för
mottagande av meddelanden och översändande av
brådskande skrivelser m.m. till bland annat dom-
stolar, andra myndigheter och advokatbyråer. Ap-
paraten är inte av den allra modernaste typen,
och det är därför ganska tidsödande för den som
betjänar den att avsända meddelanden, särskilt

som tillfälliga funktionsstörningar ofta förekommer.

Det senaste halvåret har det skett en kraftig ökning av antalet önskemål om att per telefax få tillgång till domar och annat material i mål och ärenden vid tingsrätten. Det är särskilt olika tidningar och radiokanaler som varit intresserade, och frågan har därför uppkommit huruvida dessa önskemål helt eller delvis kan tillgodoses. Med hänsyn till att de längsta domarna ofta är de mest efterfrågade bedömer jag att det skulle ha varit mycket svårt för tingsrätten att med befintlig personalstyrka tillgodose alla hittills framförda önskemål, särskilt som det aktuella materialet måste expedieras samma dag för att bruket av telefax skall vara meningsfullt. Man kan dessutom förutse att efterfrågan på domar och annat material per telefax skulle öka ytterligare så snart det blev känt att beställningar på detta sätt effektuerades utan begränsning.

Av angivna skäl bestämde jag för ett par månader sedan att tills vidare något material inte skulle expedieras per telefax till radio, tidningar, företag, privatpersoner m.fl., dock med ett undantag gällande Tidningarnas Telegrambyrå. Jag hade nämligen nyligen per telefon en diskussion med TT och gav då det beskedet att domar skulle utan begränsning sändas dit per telefax när telegrambyrån så önskade. Vid detta telefonsamtal fick jag det intrycket att problemet för tidningarnas del därmed i stort sett var ur världen eftersom varje tidning snabbt kunde få tillgång till det aktuella materialet från TT.

När det gäller den aktuella klagoskriften vill jag för tydlighetens skull tillägga att det givetvis inte är endast tidningar som förvägras tillgång till material per telefax.

BEDÖMNING

Av bestämmelserna i 2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen framgår att en allmän handling som får lämnas ut, genast eller så snart det är möjligt, skall på stället och utan avgift tillhandahållas den som önskar ta del av den. I 13 § samma kapitel föreskrivs rätt för den som önskar ta del av en allmän handling att även mot fastställd avgift få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. En sådan begäran skall behandlas skyndsamt.

När beslut eller andra handlingar skall lämnas ut, bör de enligt 7 § första stycket förordningen (1980:900) om statliga myndigheters serviceskyldighet (serviceförordningen) sändas med posten, om inte något annat begärts eller är särskilt föreskrivet. Handlingar får även sändas via telefax om det är lämpligt. Enligt andra stycket samma paragraf bör avgifter för beslut och andra handlingar tas ut genom postförskott. Avgifter får dock tas ut på annat sätt om det är lämpligare.

Bestämmelser om avgifter för bl.a. kopia av allmän handling finns i avgiftsförordningen (1992:191). Avgift skall tas ut om en beställning omfattar tio sidor eller mer (16 § första stycket). Detta gäller även när en handling sänds till beställaren via telefax (16 § tredje stycket).

Som framgått anvisar reglerna i serviceförordningen domstolen olika sätt att expediera en beställning av kopior av allmänna handlingar. Om det är lämpligt får domstolen använda telefax. Riksrevisionsverket har i Föreskrifter och allmänna råd till avgiftsförordningen anmärkt att "bl.a. frågor om sekretess kan inverka på bedömningen". Några andra uttalanden om den närmare tillämpningen av regeln om telefaxanvändning, vilken infördes den 1 juli 1992, har inte gjorts.

Med den utformning som regeln har är det domstolen som har att avgöra om det är lämpligt att använda telefax vid en expediering av handlingar. Regeln kan rimligen inte tolkas på annat sätt än att denna lämplighetsbedömning skall göras i varje enskilt fall. Härvid kan uppenbarligen en mängd olika omständigheter tillmätas betydelse. Nära till hands ligger att ta hänsyn till vilken teknisk utrustning som finns, dess funktionsduglighet vid tillfället, arbetssituationen, beställningens omfattning, handlingarnas innehåll och beställarens önskemål. Andra omständigheter än dessa kan självfallet vara relevanta. Det väsentliga bör enligt min mening vara att domstolen gör en saklig och objektiv bedömning i varje enskilt fall.

Vid Borås tingsrätt har lagmannen gett generella direktiv om att expediering med telefax inte skall ske till radio, tidningar, företag, privatpersoner m.fl. dock med undantag av TT. Skälen härtill är enligt yttrandet att alla önskemål om översändande med telefax inte kan tillgodoses med den personalstyrka tingsätten har samt att efterfrågan skulle öka ytterligare om inga begränsningar gjordes.

Ett generellt ställningstagande av detta slag bör, som framgått, inte förekomma, utan en prövning får ske

från fall till fall. Innebörden av de lämnade direktiven synes vara att expediering som sker på domstolens initiativ till andra myndigheter och ombud får ske med telefax medan beställningar av allmänna handlingar inte får expedieras på detta sätt med undantag för expeditioner till TT. Det kan naturligtvis vara så att skriftväxling i målen och andra brådskande expeditioner vid ett visst tillfälle måste prioriteras. Vid ett annat tillfälle finns emellertid inte sådana brådskande expeditioner och en beställning bör då kunna expedieras med telefax. Att göra skillnad mellan olika beställare endast med utgångspunkt från vem denne är framstår enligt min mening som mycket vanskligt.

Med dessa uttalanden är ärendet avslutat.

Claes Eklundh

Kristina Boutz

Expedition till

AA

Borås tingsrätt

Box 270

501 05 BORÅS

(Dnr 110/93)